

امانوئل کانت: فیلسوف شهیر آلمانی (1724م)

امانوئل کانت فیلسوف بلندآوازه آلمانی در بیست و دوم آوریل 1724م در گنیزبرگ آلمان در خانواده‌ای متوسط به دنیا آمد...

امانوئل کانت فیلسوف بلندآوازه آلمانی در بیست و دوم آوریل 1724م در گنیزبرگ آلمان در خانواده‌ای متوسط به دنیا آمد و از کودکی به طبیعت علاقه‌مند شد. وی پس از پایان تحصیلات خود در رشته ریاضیات، الهیات و فلسفه، به تدریس در یک روستا پرداخت و بارها دعوت دانشگاه برلین برای تدریس فلسفه را رد کرد. کانت تا 46 سالگی شغل خاصی نداشت و از آن زمان، در دانشگاه شهر خود به تدریس فلسفه روی آورد. کانت در زندگی، بسیار منظم بود و کارهای خود را با نظم عجیبی انجام می‌داد. او در طی این سال‌ها، سیستم فکری خاصی به عمل آورد که در کلیه فلاسفه پس از او تأثیر داشته است. کانت هم‌چنین آثار متعددی به نگارش درآورد که نقد عقل محض، مبانی مابعدالطبیعه اخلاق، نقد عقل عملی و دین در حدود عقل از آن جمله‌اند. در این آثار، کانت نظریات خود را با مباحثاتی چنان بغرنج و در هم تشریح می‌کند که تلخیص آنها کار مشکلی است. کانت اشیاء را به دو دسته تقسیم می‌کند: یکی چیزهای مربوط به تجربیات ما که می‌توانند با مقولات فهم ما سازگار شوند، دیگر، چیزهای قائم بالذات که عقل ما نمی‌تواند به راحتی به گنه آنها پی ببرد. کانت برای توضیح نارسایی عقل و درک حقیقت این ذات‌ها، بحث خود را با تنازعات احکام و تناقضات منطقی اصولی که نمی‌توان آنها را تحلیل کرد آغاز می‌کند و به این ترتیب ثابت می‌کند که زمان و مکان هم نامتناهی است و هم محدود، هم خدا وجود دارد و هم وجود ندارد. علم اخلاق و زیباشناسی نیز از نظر کانت بر همین مبانی استوار است. به عقیده کانت، در انسان احساسی اخلاقی هست که حکم می‌کند فلان کار خیر است و فلان امر، شر. خود انسان ممکن است عمل شر و زشتی را انجام دهد، ولی وجدان و احساس اخلاقی او، آن عمل را زشت خواهد دانست، و اگر چنین نبود، اصلاً پشیمانی معنی نداشت. پس عقل عملی، عقلی است که انسان را از پرداختن به کارهای زشت نهی می‌کند و به انجام اعمال نیک امر می‌نماید. کانت می‌گوید: چنان رفتار کن که دستور عمل تو بتواند قاعده کلی و جهانی گردد و نیز چنان عمل کن که شایسته انسانیت باشد چه در مورد شخص خود و چه در مورد دیگران. کانت هم‌چنین اعتقاد به اختیار، ابدیت و خدا را مربوط به ایمان می‌داند نه حکمت. کانت اعلام می‌دارد که دانش ما تماماً ناشی از تجارب حسی نیست و ذهن ما فقط بسته‌ای از تأثرات نیست، بلکه دانش مطلق و مجرد از تجربه و نیز چیز معینی به نام ذهن وجود دارد. معرفت مطلق و ذهن متکی بر تجارب حسی ما چون شنیدن، دیدن، لمس کردن، چشیدن و بویدن نیست، بلکه اموری قبلی هستند یعنی پیش از تجربه ما وجود دارند. بنابراین، حقایق کلی، ذاتاً محقق و معلوم‌اند و احتیاج به دریافت اشتباه‌آمیز ما ندارند. کانت در زمینه فلسفه دین، سیاست، تاریخ و علوم دقیق زمان خود نیز دارای تالیفات متعدد می‌باشد. امانوئل کانت سرانجام در 12 فوریه 1804م در زادگاه خود در هشتاد سالگی و در حالی که تمام عمر را به صورت مجرد زندگی کرد، درگذشت و در همان‌جا مدفون شد. بر سنگ قبر او یکی از عبارات معروف او را نوشته‌اند: دو چیز است که روح را به شگفت می‌اندازد و هر چه بیشتر بیندیشی شگفتی تو از آن دو چیز بیشتر خواهد شد. یکی آسمان پر ستاره‌ای که بالای سر ما است و دیگری قانون اخلاقی، که در دل ماست.